

Roll (del) Mentirós, a Benaguasil (Camp de Llíria) (XXX, 96.20): «*deb*» afegit per corrupció individual.

ETIM. *Mentir* té en aquests NLL el sentit de «fallar, decebre». Quan es refereix a l'aigua d'una font, indica que l'aigua *falla*, que és intermitent; quan s'aplica a un terreny, probablement es refereix a la petja que falla perquè la terra s'esllavissa. Per a la variant amb *-r* (*mentira* etc.), veg. *DECat.* v 587a58 ss.) J.F.C.

MENTUI i MENCUI

Dos poblets del Pallars Sobirà, en la mateixa rodalia, uns 9 k. de l'un a l'altre; la proximitat i la semblança dels noms indueix a tractar-ne juntament i a relacionar-los en l'origen. Petits tots dos (30 i 50 hab), i molt reculats entre altes muntanyes.

(1) MENTUI està agregat a Montcortès, 4 k. a l'O. i a l'altra banda de l'estany, pujant cap a la carena que els separa de la vall del Flamicell.

Pron. mentúj en l'enq. que hi vaig fer el 1959 (XXXVII, 114-116) i en les de 1957 a Peramea (XXI, 136ss.) i Pobleta de Bellveí (155ss); id. a la Pobleta i a Gerri (Casac.1920).

És també un cogn. arrelat en aquesta zona (a Espui, xxxvii, 147.19).

(2) MENCUI, és el poblet més reculat i més alt de la vall d'Estac: des d'aquest poble que és cap del seu municipi es troba, vall amunt, 4 k. a l'Oest.

Pron. menjúj oit a Gerri, Casac. 1920; jo igual en les enq. de 1959 a Ancs (xxxvii, 117, 127), a Llarvén (p. 128ss.) i a Sellui (116ss.).

MENCIONS ANT. 1280. *Mancuy* (Valls Tab., *Priv. Àneu*, p.xxi); Potser són un (o dos) docs. diferents, els que troba CCandi amb data de 1281: *Montcuy*, *Momardit* (err.: *Sutardit*), Lartuén, Cassoval ---» (*Mi.Hi.Ca.* II, 54); i a la p. 53, una enumeració que, darrere el nom de dos paratges d'altres comarques, posa «los castells de (Torroella, Mura) Olp, «*Mancuy*, Capdella» incloent-lo, doncs, entre aquests dos pobles veïns.

ETIM. Tant la inequívoca terminació *-ui*, com tot el paisatge toponímic que els rodeja, indiquen un origen ibero-basc; com ja vaig anticipar-ho en *E.T.C.* I, 145, 223.301 i 302). Fora d'axò, només Mz.Pi., que en l'obreta senil (*Top. Prerrom. Hisp* 101) inclogué *Mentui* en la llista de noms formats amb el sufix basc col.le. *-toi*, sense més aclariments; cosa que tanmateix no convindria, perquè darrere *n*, la *-t* es torna obligatòriament *d* en la fon.basca i probablement la ibèrica.

Restem en aquest terreny si els relacionem amb el mot MENDI del basc, 'muntanya'. Sens dubte també ibèric. Aquest mot, però, entrà tot seguit en lligam i superposició amb el seu sinònim ll. i romànic MONTE

(MENDI-BE-ERRI > *Montiberri* etc).

Així en el nostre cas, trobem que el dit cognom pren a Sopeira la forma *Montui* (*Congr. Int. Ll.Cat.* 430ss.).

Però el lligam fou antiquíssim: es produí ja entre els noms de la Antiguitat ibèrics on trobem MENTESA, en temps romans, per al que després es tornà *Montesa* (amb la *-t-* del llatí o del sorotàptic, padrí o pare dels noms en *-ISIA /-ESA*, veg. *Manresa*); i MENDICULEIA, nom ibero-romà de dues localitats hispàniques, una en el territori dels Lusitans i l'altra en el dels Ilergetes.¹ Jo l'analitzo com format per *mendi-*ko, genitiu de *mendi* en basc, més el sufix ibèric *-LE* que hem documentat als art. *Gósol, Gúdal, Irgo* etc.).² *Mentui*, doncs, de l'ib.-basc MEND-ØI amb l'explicada substitució de D per T.

Quant a *Mencui* gairebé s'imposa, per la proximitat i la semblança, trobar-li una etimologia connexa amb la de *Mentui*, i lligada amb el basco-ibèric MENDI. Ens fixem aquí en el fet que *Mencui* és el poble més alt de la seva vall; i pensem, per tant, en el basc *-goi*, 'a dalt, a damunt', del qual hem trobat tan nombrosa prole catalana en la variant *-GOIA*; d'on *Barguja, Anaüja, Sanaüja* etc. (*E.T.C.* I, 162-170); i en basc *-goi*, *-goien* (*Irigoien, Uri-goi-ti* etc.).

Com que MENDI apareix alterat en *ment-* per la contaminació explicada, i consumada ja en el nom de *Mentui*, fàcilment s'hi veu el biaix fonètic per al (2): en la fase *Ment'goi* s'havia de produir l'ensordiment de la *g*, sota la pressió de la *t* recolzada, d'on *Menticui*: i en efecte, no això ben bé, però trobem *Montcuy* encara amb aqueixa *-t-*, forma que pren en la menció de 1281.

En conclusió, tot correspon a la situació geogràfica: *Mentui* < MEND-OI 'el poble de muntanya', en contrast amb MEND-GOI 'el de dalt de les muntanyes', car en efecte és més alt, i 9 k. més al NE.

¹ Detalls en Schmoll, *Die vorgriechischen Sprachen Siziliens*, p.52: Μενδικουληία, en lletres gregues. El dels Ilergetes, Ed. Llanes (*Bull. Ass. Cat. A.E.P.* XI, 24,28), el localitza en unes ruïnes situades a la pda. Castellar, de Las Pueblas de Malmazar, uns 4 k. al SE. d'Esplús, i a uns 10 de Fraga: o sigui uns 100 k. SSO. de *Mentui*. També en el J.Perthes el posen uns 35 k. a l'ONO.de Lleida.— ² Més parentela possible i en part probable. Hi hagué un *Mendigol* antic en el «*Campo de Cartagena*»: «el rahal de O. es so la sierra de Villola (cf. art. *Villores*, infra), entre *Mendigol* et el campo de Cart., te.de Anchilola de Plema ---», en el *Rept.* de Múrcia, 1279, p. 248.20; i «*Mansum Mendina del Fossar* in parr. Sta. E. de Corrone» (Vallès), a. 1253 (MiretS., *Templ.* 213). En el vol. I, 203, ens declarem escèptics a relacionar-hi el mall. *Mendia*, i a favor d'un origen aràbic (sense, però, arribar a resultats definitius). Schmoll, *l.c.*, assenyala un *Mendicoles* a Lucània, però creu